

TÜRK DÜNYASINDA KADIN ALGISI

THE PERCEPTION OF WOMEN IN THE TURKISH WORLD

CİLT I

Doç. Dr. Şayan ULUSAN

Dr. Shurubu KAYHAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları Yayın No: 0017

Manisa , 2016

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 2016/31 sayılı ve XVIII no'lu kararı ile basılmıştır.

Türk Dünyasında Kadın Algısı

The Perception of Women in The Turkish World

Doç. Dr. Şayan ULUSAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Atatürk İlke ve İnkılapları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü

Dr. Shurubu KAYHAN

Araştırmacı, Yazar

Kapak Tasarım: Serat KOTAN

MCBÜ Rektörlük Basımevi - 0236.201 11 11 serat.kotan@cbu.edu.tr

Baskı - Cilt : Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Matbaası -MANİSA

1. Baskı - 2016

Takım Numarası : 978-975-8628-49-0

ISBN: 978-975-8628-50-6

Bu kitabın Türkçe yayın hakları kitabın hukuki yayımcısına ait olup her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir biçimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz yeniden elde edilmek üzere saklanamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz ancak normal ve kanuni iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

SUNUŞ

Bu çalışmanın ortaya çıkmasına sebep Kazakistan'daki bir sempozyumda "*Gender Issues of the Turkic World*" oturumuna katılmamız olmuştur. Burada Türk Dünyası'nın farklı yerlerinden katılımcılarla Türk Dünyası'nın kadınlarının kendi ülkelerindeki durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuçta Türk Dünyası'nın kadın konusundaki çalışmalarda ne kadar zayıf kaldığı ortaya çıkmıştır ve dolayısıyla bu durum bizi bu konuda büyük bir hevesle çalışmaya sevk etmiştir.

Türk tarihinde "kadın"ın yerinin oldukça önemli olduğu ve Türk erkeği ile Türk kadını birbirinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul gördüğü bilinen bir gerçektir.

Dolayısıyla Türk tarihinde kadını ayrı, dışlanmış olarak kabul etmek mümkün değildir. Ancak zaman ve mekân değişiklikleri karşısında Türk kadınının aile, toplum ve devlet anlayışı içindeki yeri de değişiklikler göstermiştir. Geniş bir coğrafyaya yayılan Türkler farklı zaman dilimleri içinde çeşitli devletler kurmuştur. Bu da farklı kültürler ile teması da beraberinde getirmiştir. Bu etkileşim Türk kadını üzerinde de kendini göstermiştir.

Dolayısıyla Türk kadınının ortak değerleri, problemleri, sevinçleri, tasaları, paylaşımları, ekonomik, sosyal hayattaki yeri gibi konular ele alınarak Türk kadınının yaşadığı geniş coğrafyada nelerin yapılabileceği, kendilerinin neler yapabilecekleri, ortak amaçların neler olabileceği, bu amaçları sağlayabilmek için nelerin yapılabileceği gibi konuların ele alınması bu çalışmanın amacı olmuştur.

Bu çalışma ile Türkiye, Türk Cumhuriyetleri, özerk Türk devletleri ve topluluk olarak yaşayan Türklerde Türk kadınının aile, toplum, devlet, iş, sağlık, eğitim, tarih, edebiyat, kırsal, kent vb. gibi alanlarda olumlu ve olumsuz yanları, etkileri, yapılanlar, yapılması gerekenler vb. gibi konular üzerinde durularak tespitler yapılması amaçlanmıştır.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılapları Araştırma ve Uygulama Merkezi olarak bu amaç için bu çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmada geniş bir coğrafyaya yayılan Türk Dünyası'nda kadının durumu hakkında yerli ve yabancı akademisyenler bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Bu konu hakkında oldukça geniş bir araştırmaya ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Merkezimiz tarafından hazırlanan bu çalışma bir ilk adım olarak kabul edilebilir, daha sonraki çalışmalara da yol gösterici ve örnek teşkil etmesi ümit edilmektedir.

"Türk Dünyasında Kadın Algısı" adlı çalışma dört bölüm olarak planlanmıştır. Birinci bölümde İslamiyet öncesinde, bozkır kültüründe, destanlarda, atasözlerinde Türk kadını ele alınarak konuya bir giriş yapılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümün konularını Tanzimat, Meşrutiyet, eğitim, mimari, modernleşme, kadın hakları, siyaset, sahalarında isim yapmış kadınlar, cinsiyet, kimlik, şiddet gibi Türkiye ağırlıklı konular oluşmaktadır. Üçüncü bölüm de Türk dili ve edebiyatı hakkındaki konulara ayrılmıştır. Son bölüm ise Türk Cumhuriyetleri, Özerk Türk Devletleri, topluluk olarak yaşayan Türkler hakkındaki çalışmaları içermektedir. Bu çalışma bu alanda ilk adımın atılması ve sahasında pek çok yeni bilginin ortaya konmasına vesile olması açısından oldukça sevindirici olup gelecek vadetmektedir. Eser içinde ortaya konulan iddia, düşünce ve bilgilerin haklı onuru yazarlarımıza ait olduğu gibi sorumluluğu da kendilerine aittir.

Bu eserin yayınlanmasında bizleri destekleyen Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Kemal Çelebi ve rektör yardımcısı Prof. Dr. Muzaffer Tepekaya'ya teşekkür ederiz. Makalelerin değerlendirilmesinde yoğun çalışma tempolarında bize zaman ayıran hakemlerimize de teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca teknik destek sağlayan yüksek lisans öğrencimiz Hakan Yıldız'a da teşekkür borçluyuz.

Editörler

Doç.Dr.Şayan ULUSAN

MCBÜ.Atatürk İlke ve İnkılapları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü

Dr.Shurubu KAYHAN

Araştırmacı, yazar

HAKEM KURULU*

Prof.Dr.Kezban ACAR KAPLAN (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Prof.Dr.Hatice ERDEMİR (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Prof.Dr.Ali EROL (Ege Üniversitesi)

Prof.Dr.Nurettin GÜLMEZ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Prof.Dr.Nadir ÖZKUYUMCU (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Prof.Dr.Kazım PAYDAŞ (Harran Üniversitesi)

Prof.Dr.Musa ŞAŞMAZ (Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Doç.Dr.Metin ARIKAN (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç.Dr. Şerife ÇAĞIN (Ege Üniversitesi)

Doç.Dr.Hamdi DOĞAN (Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Doç.Dr.İbrahim İNCİ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Doç.Dr.Nuri KARAKAŞ (Ege Üniversitesi)

Doç.Dr.Aziz MERHAN (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Doç.Dr.Hasan MERT (Ege Üniversitesi)

Doç.Dr.Nevzat TOPAL (Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Doç.Dr.Şayan ULUSAN (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Nejdet BİLGİ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Yasemin ERTEK MORKOÇ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Kürşat KOÇAK (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Ayvaz MORKOÇ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Gülin ÖZTÜRK (Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Seyhun ŞAHİN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Rabia UÇKUN (Ege Üniversitesi)

Dr.Shurubu KAYHAN (Araştırmacı)

* İsimler akademik ünvan ve alfabetik olarak sıralanmıştır.

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	I
Hakem Kurulu.....	II

1.BÖLÜM

Cihat Cihan

TÜRK BOZKIR KÜLTÜRÜNDE ALP VASFINDAKİ KADIN KARAKTERİ	1
---	---

Anjelika Hüseyinzade Şimşek

TÜRK DESTANLARINDA KADIN İMGESİ.....	15
--------------------------------------	----

Leyla Zeynalova

DEDE KORKUT DESTANINDA TÜRK KADINININ KARAKTERİ	23
---	----

Ali Genç

KUTADGU BİLİĞ VE DEDE KORKUT KİTABINDA KADIN ALGISI.....	31
--	----

Şakire Balıkcı

BANU ÇİÇEK VE SELCAN HATUN'DAN CANIL MIRZA VE KIZ DARIKAYA.....	41
---	----

Hüseyin Aksoy

KIZ DARIYKA DESTANINDA KAHRAMANLIK ALGISI VE KADIN TİPLER.....	45
--	----

Aysun Aküzüm

TÜRK ATASÖZLERİNDE KADININ TARİHSEL ve SOSYOLOJİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	59
---	----

Hacer Aşık Ev

İSLAMİYETTEN ÖNCEKİ TÜRK TOPLUMUNDA VE KURAN'DA BİREY, KIZ ÇOCUĞU, EŞ VE ANNE OLARAK KADIN	71
--	----

Yusuf İlgar

MEVLEVİLİKTE KADININ SOSYAL KONUMU (AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ).....	89
---	----

2.BÖLÜM

Gaye Yavuzcan

ÇOK KATMANLI BİR TOPLUMSAL YAPI OLARAK ORTAÇAĞ ANADOLU TÜRK LÜĞÜNDE KADIN ALGISI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME (XIII.-XIV. YÜZYILLAR)	99
---	----

Mustafa Işık

FETİH'TEN CUMHURİYET'E KAYSERİDE'Kİ MİMARİ ESERLERDE KADININ ADI.....	109
---	-----

Turan Akkoyun

II. MEŞRUTİYET DEVRİ TÜRKÇÜLÜK DÜŞÜNCESİ NAZARINDA KADIN	133
--	-----

Nesrin Kale

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E KADININ TOPLUMSAL YAŞAMDAKİ YERİ VE EĞİTİMİ	149
---	-----

Cem Topsakal

TÜRK EĞİTİM TARİHİNDE KIZ ÇOCUKLARI VE KADIN EĞİTİMİNİN YERİ.....	163
---	-----

Şafak Kaypak

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK MODERNLEŞMESİNİN KADINA BAKIŞI	173
---	-----

Mahmut Bolat

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK KADINININ SİYASİ HAKLARINI ELDE ETME MÜCADELESİNDE "TÜRK KADINLAR BİRLİĞİ" TEŞKİLATININ YERİ VE FAALİYETLERİ.....	189
---	-----

Neslihan Altuncuoğlu-İmren Aydın Saydan KAYSERİ VİLAYET GAZETESİ EKSENİNDE KADIN HAKLARI KONUSUNDA YAŞANAN GELİŞMELERİN KAYSERİ'YE YANSIMALARI (1923-1938).....	207
Gülin Öztürk BİR MODERNLEŞME PROJESİ OLARAK KURULAN HALKEVLERİNDE KADINLARIN RÖLÜNE DAİR SAYISAL DEĞERLENDİRMELER (1932-1935)	219
Özlem Yıldırım CUMHURİYETİN İLK KADIN MİLLETVEKİLLERİ	249
Şayan Ulusan ÇİFTÇİLİKTEN MİLLETVEKİLLİĞİNE: HATI (SATI) ÇIRPAN	271
Orhan Çeltikçi MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE KADIN RUHU “SAİME HANIM (AYOĞLU) ÖRNEĞİ”	281
Kaan Gaytancıoğlu TÜRK SİYASETİ'NDE BİR KADIN BAŞBAKAN: TANSU ÇİLLER (1990-2002)	291
Ayşe Hanife Kocakaya BİR DÜNYA KRALİÇESİ'NİN HİKÂYESİ KERİMAN HALİS ECE.....	309
İlknur Gürgen HALİDE EDİB ADIVAR: HAYATI VE MİLLİ MÜCADELEDE ROLÜ.....	331
Ceyhun Demirkollu CUMHURİYET SONRASI TÜRK KADINININ POZİTİVİZMLE İMTİHANI: ALEV ALATLI ÖRNEĞİ	345
Handan Berber GÖRDES'İN KINALI EFESİ: MAKBULE HANIM	357
Kevser Tarı Selçuk -Gönül Dinç Horasan TÜRKİYE'DE KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE YÖNELİK TUTUMLARDA EĞİLİMLER VE BELİRLEYİCİLERİ(1995-2014).....	377
H.Bahadır Eser-Pınar Sarışahin TOPLUMSAL CİNSİYETÇİ BAKIŞ AÇISI İLE KADINLARIN SİYASAL ALANDAKİ YERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	401
Ece Ünür CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ BAĞLAMINDA TÜRK KADINININ KİMLİĞİ	419
Gülbahtiyar Demirel-Gülüzar Buko KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI.....	433
Sultan Okumuşoğlu ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KADINA YÖNELİK EVLİLİK İÇİ ŞİDDETE VE ŞİDDETİN MEŞRULAŞTIRILMASINA İLİŞKİN TUTUMLARI.....	443
Hacer Tor-Nurten Sargın ERKEK BAKIŞ AÇISIYLA SOSYAL YAŞAMDA KADIN ALGISI	453
Nurettin Gülmez ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE KADIN ALGISI CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	471

TÜRK DÜNYASINDA KADIN ALGISI

THE PERCEPTION OF WOMEN IN THE TURKISH WORLD

CİLT II

Doç. Dr. Şayan ULUSAN

Dr. Shurubu KAYHAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları Yayın No: 0017

Manisa , 2016

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 2016/31 sayılı ve XVIII no'lu kararı ile basılmıştır.

Türk Dünyasında Kadın Algısı

The Perception of Women in The Turkish World

Doç. Dr. Şayan ULUSAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Atatürk İlke ve İnkılapları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü

Dr. Shurubu KAYHAN

Araştırmacı, Yazar

Kapak Tasarım: Serat KOTAN

MCBÜ Rektörlük Matbaası - 0236.201 11 11 serat.kotan@cbu.edu.tr

Baskı - Cilt : Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Matbaası -MANİSA

1. Baskı - 2016

Takım Numarası : 978-975-8628-49-0

ISBN: 978-975-8628-51-3

Bu kitabın Türkçe yayın hakları kitabın hukuki yayımcısına ait olup her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir biçimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz yeniden elde edilmek üzere saklanamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz ancak normal ve kanuni iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

İÇİNDEKİLER

3. BÖLÜM

Bülent Arı

KARACAOĞLAN'IN ŞİİRİNDE KADIN ALGISI 483

Mehmet Tütak

ÜLKER KÖKSAL'IN TİYATROLARINDA ANADOLU KADINININ MODERNİTENİN ETKİSİNDE YANSITTIĞI DEĞİŞİM/DÖNÜŞÜM ALGISI 503

Yasemin Ertek Morkoç

FATMA ÂLİYE HANIM'IN ROMANLARINDA ANNE (SİZLİK) FİGÜRÜ 519

Meliha Köse

KADINLARIN SOSYAL VE KÜLTÜREL TARİHİNİN KAYNAKLARI OLARAK HALK TÜRKÜLERİ . 531

Ümit Akın-Bahar Aydın

TÜRK DÜNYASININ MEŞHUR DÜŞÜNCE EDİBİ İSMAİL GASPIRALI'NIN FİKİR DÜNYASINDA "KADIN" ve "ANNELİK" İMGESİ 549

Yasemin Koç

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİ TERS YÜZ EDEN EDEBÎ METİNLER OLARAK "KADINLAR ÜLKESİ" VE "TERSİNE DÜNYA" ÜZERİNDEN TÜRK DÜNYASINDA KADIN ALGISINI OKUMAK 557

Fatemeh Nesa Mohebbi

ZEYNEP PAŞA İSYANININ EDEBİYATA YANSIMALARI 565

4. BÖLÜM

Sadagat Aliyeva

TÜRK DÜNYASI KADINLARININ ORTAK MANEVİ DEĞERLERİ 583

Hayriye Atik-Melike Atay Polat

BAĞIMSIZ TÜRK DEVLETLERİNDE KADIN STATÜSÜ: BİLGİ TOPLUMLARI İLE BİR KARŞILAŞTIRMA 589

Emre Özsoy

CEDİTCİLİK HAREKETİ BAĞLAMINDA RUSYA TÜRKLERİNDE KADININ EĞİTİM DURUMU .. 603

Hande Yılmaz

SON DÖNEM AVAR MADENİ ESERLERİNDE KADIN TAKILARI 619

G.Selcan Sağlık Şahin

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKMENLERDE (OĞUZLARDA) KADINA BAKIŞ 629

Mübariz Süleymanlı

REFORMCU AZERBAIJAN AYDINLARINDAN AHMET AGAOĞLUNUN KADIN VE AİLE KONUSUNA MODERNİST YAKLAŞIMI 639

Meleyke Memmedova

AZERBAIJAN PROFESYONEL TİYATROSUNUN KURULMASI VE GELİŞMESİNDE KADINLARIN RÖLÜ 649

Samira Rzayeva

KARABAĞ KONULU SAVAŞ FİMLERİNİN KADIN KAHRAMANLARI 659

Samira Ramazanova

ŞARK KADINININ İLK SEÇİM HUKUKU VE AZERBAIJAN HALK CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE KADIN HAKLARI 667

Leyla Kerimova	
KADIN HUKUKLARININ KORUNMASI KONUSUNA AZƏRBAYCAN MAARİFÇİLERİNİN KENDİNEMAHSUS YAKLAŞIMLARI	675
Ayvaz Morkoç	
MOLLA NASREDDİN DERGİSİNDE KADIN ALGISI.....	685
Taşkın İşgören	
MODERN AZERBAIJAN EDEBİYATINDA KADIN SORUNU ve SAMED VURGUN.....	693
Bekmurad Yuldoshev-Dilbora Yuldasheva	
ÖZBEK EDEBİYATININ GELİŞMESİNDE BİLİM KADINLARININ ROLÜ	707
Merhaba Kuçkarova	
ABDULLAH KAHHAR SANATINDA KADIN KARAKTERLER VE 'GEÇMİŞ'İN ANALİZİ KADINLARIN ŞİİRLİ KONUŞMALARINDA ANTİFRAZİS(ÖZBEK EDEBİYATI ÖRNEĞİNDE)	715
Yorginjon Odilov	
ÖZBEK EDEBİYATINDA YAPTIKLARI İLE İSMİ UYUŞAN KAHRAMAN KADINLAR.....	733
Samed Azap	
KIRGIZLARIN GELECEK ALGISINI OLUŞTURAN ANNE ARKETİPİ: KURMANCAN DATKA (TÖLÖGÖN KASIMBEKOV'UN KIRILAN KILIÇ ROMANI ÖRNEĞİNDE)	741
Gülmira Moldosultanova	
KIRGIZLARIN "KOCOCAŞ" DESTANINDA KADININ ROLÜ.....	749
Seyfettin Gelekçi	
KIRGIZİSTAN TÖKMÖ AKINLARINDAN (ÂŞIKLARINDAN) BARPI ALIKULOV'UN ŞİİRLERİNDE SEVGİLİ TİPİ.....	755
Ayupova Zauze	
KAZAKİSTAN CUMHURİYETİNDE KADIN VE ÇOCUK HAKLARI: MESELEYİ YENİDEN ELE ALMAK	775
Ceyhun Vedat	
KARAKALPAK EDEBİYATINDA KIZ/KADINLARIN DIŞ VE İÇ DÜNYALARININ TASVİRİ	781
Ranetta Gafarova	
TÜRK DÜNYASINDA KIRIM TATAR TÜRK KADINLARININ SOSYAL VE SİYASİ HAYATIMIZDA OYNADIKLARI ROL	805
Leyla Derviş-Khalida Dervişeva	
SÜRGÜNDEN GÜNÜMÜZE AHISKALI TÜRK KADINI	813
Zihni Okray	
KIBRIS TÜRK EFSANELERİNDE KADIN VE KADIN İMGESİ.....	823
Farzaneh Doulatabadî	
KAŞKAY TÜRKLERİNDE KADIN.....	831
Yavuz Sinan Ulu	
KUTLU TÖRE ROMANI ÖRNEĞİNDE KAŞKAY TÜRKLERİNDE KADIN ALGISI.....	841
Shurubu Kayhan	
XIX - XX ASIRLARDA BURYAT KADINLARINININ TOPLUMDAKİ YERİ VE DİNİ RİTÜELLERİ..	847
Necati Çayırılı	
MAKEDONYA'DAKİ TÜRK KADIN SİVİL TOPLUM KURULUŞLAR	855

3. BÖLÜM

Neslihan Altuncuoğlu-İmren Aydın Saydan KAYSERİ VİLAYET GAZETESİ EKSENİNDE KADIN HAKLARI KONUSUNDA YAŞANAN GELİŞMELERİN KAYSERİ'YE YANSIMALARI (1923-1938).....	207
Gülin Öztürk BİR MODERNLEŞME PROJESİ OLARAK KURULAN HALKEVLERİNDE KADINLARIN RÖLÜNE DAİR SAYISAL DEĞERLENDİRMELER (1932-1935)	219
Özlem Yıldırım CUMHURİYETİN İLK KADIN MİLLETVEKİLLERİ.....	249
Şayan Ulusan ÇİFTÇİLİKTEN MİLLETVEKİLLİĞİNE: HATI (SATI) ÇIRPAN	271
Orhan Çeltikçi MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE KADIN RUHU "SAİME HANIM (AYOĞLU) ÖRNEĞİ"	281
Kaan Gaytancıoğlu TÜRK SİYASETİ'NDE BİR KADIN BAŞBAKAN: TANSU ÇİLLER (1990-2002).....	291
Ayşe Hanife Kocakaya BİR DÜNYA KRALİÇESİ'NİN HİKÂYESİ KERİMAN HALİS ECE.....	309
İlknur Gürgen HALİDE EDİB ADIVAR: HAYATI VE MİLLİ MÜCADELEDE ROLÜ.....	331
Ceyhun Demirkollu CUMHURİYET SONRASI TÜRK KADINININ POZİTİVİZMLE İMTİHANI: ALEV ALATLI ÖRNEĞİ	345
Handan Berber GÖRDES'İN KINALI EFESİ: MAKBULE HANIM	357
Kevser Tarı Selçuk -Gönül Dinç Horasan TÜRKİYE'DE KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE YÖNELİK TUTUMLARDA EĞİLİMLER VE BELİRLEYİCİLERİ(1995-2014).....	377
H.Bahadır Eser-Pınar Sarışahin TOPLUMSAL CİNSİYETÇİ BAKIŞ AÇISI İLE KADINLARIN SİYASAL ALANDAKİ YERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	401
Ece Ünür CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ BAĞLAMINDA TÜRK KADINININ KİMLİĞİ	419
Gülbahtiyar Demirel-Gülüzar Buko KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI.....	433
Sultan Okumuşoğlu ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KADINA YÖNELİK EVLİLİK İÇİ ŞİDDETE VE ŞİDDETİN MEŞRULAŞTIRILMASINA İLİŞKİN TUTUMLARI.....	443
Hacer Tor-Nurten Sargın ERKEK BAKIŞ AÇISIYLA SOSYAL YAŞAMDA KADIN ALGISI	453
Nurettin Gülmez ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE KADIN ALGISI CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	471

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE KADIN RUHU "SAİME HANIM (AYOĞLU) ÖRNEĞİ"

Orhan ÇELTİKÇİ*

Özet

Türk siyasi ve mücadele tarihinin en önemli devrelerinden biri kuşkusuz Milli Mücadele dönemidir. 30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanmasından 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşmasına kadar geçen süre tarihimizde Milli Mücadele dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin toprakları çeşitli sebepler bahane gösterilerek işgal edilmeye, işgallere karşı bağımsız olma ve bağımsız kalma mücadelesi verilmeye başlanmıştır. Bu mücadele yokluk, kıtlık ve savaş malzemesi bakımından imkansızlıklar içerisinde genç-ihtiyar, evli-bekar, erkek-kadın, yediden yetmişe, top yekun olmuştur.

Milli Mücadele'de her bir ferdin tek amacı olmuştur: "Vatanında bağımsız olarak yaşamak, egemen bir devlete sahip olmak". Bu amaç doğrultusunda verilen mücadelede en önemli etkenlerden, motive ve organize edici unsurlardan biri de Türk Kadınıdır. Milli Mücadele döneminde kadınlar; mitingler tertip etmede, askerlerin yiyecek ve giyecek temininde, hariçten ya da dahilden temin edilen malzemelerin ulaşım güzergah ve araçları ile cephelere ulaştırılmasında, halkın milli mücadele konusunda aydınlatılmasında, çeşitli sosyal faaliyetler yürüterek milli mücadele için aynı ve nakli yardım temininde, savaş yaralılarını tedavi ve yaralılara yardımda çok önemli bir etken olmuşlardır.

Milli Mücadele Döneminin en önemli kadın simalarından biri de Antalya ve Kastamonu ve çevresinde Milli Mücadele'ye yardım için fedakarca çalışan Saime Hanım (Ayoğlu) olmuştur. Çalışmada Saime Hanım'ın (Ayoğlu) faaliyetleri Milli Mücadele'de kadın faaliyetleri açısından değerlendirilecek, mücadelenin kazanılmasında kadının önemi ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Milli Mücadele, kadın, Saime Hanım.

DURING THE NATIONAL STRUGGLE PERIOD WOMEN'S INFLUENCE "MS. SAIME HANIM (AYOĞLU) EXAMPLE "

Abstract

One of Turkey's most important political and historic struggle circuit is undoubtedly the National Struggle period. 30 October 1918 the signing of the Armistice Agreement signed on 24 July 1923 by the Treaty of Lausanne in our history to the time period is called the National Struggle. During this period, the Ottoman Empire began to be occupied territory showing various excuses why are not independent against occupation and struggle to remain independent has been given. This fight poverty, seventy seven in impossibilities in terms of famine and war material, young and old, married-single, which has been fighting all things.

In this fight there has been his only goal of an individual. "In the Homeland live as independent, sovereign State with one being": For this purpose the most important factor in the struggle in the direction of one of the motivating and organizing element is the Turkish women. During the National Struggle whose women; rallies at concocting, the soldiers food and clothing supplies, the transportation to externally or front with transportation routes and means of supplying the materials to include, in clarifying the public about the national struggle, in obtaining the same and transportation help for the national struggle by carrying out various social activities, war wounded assistance to treat the wounded It has become a very important factor.

National Struggle Period of the most important female figures of one for devotedly working in Kastamonu and Antalya around and help the National Struggle Saime Lady (Ayoğlu). This Saime the lady at Work (Ayoğlu a) activities will be evaluated in terms of women in the National Struggle activities will reveal the importance of women in winning the fight.

Keywords: National Struggle, women, Saime Hanım (Ayoğlu.)

GİRİŞ

Türk Milleti 1919 yılından 1923 yılına kadar Anadolu'da istiklal mücadelesi vermiştir. Bu mücadele teknolojik geri kalmışlık, malzeme açısından yokluk, gıda ve giyecek bakımından kıtlık, sağlık açısından sefalet ve marazlı imkansızlıklar içerisinde verilmiştir. Gerçekten de Mustafa Kemal Atatürk 1919 yılında ülkenin durumu hakkında: "Osmanlı

* Yardımcı Doçent Doktor, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta/ Türkiye, e-mail: oceltikci@hotmail.com

Devleti'nin içinde bulunduğu grup, Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmiş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış, Büyük Savaşın uzun yılları boyunca millet yorgun ve fakir bir durumda... Ordunun elinden silahları ve cephanesi alınmış ve alınmakta... İtilaf Devletleri, ateşkes anlaşmasının hükümlerine uymayı gerekli bulmuyorlar. Birer bahane ile İtilaf donanmaları ve askerleri İstanbul'da, Adana ili Fransızlar; Urfa, Maraş, Ayıntap (Gaziantep) İngilizler tarafından işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan askeri birlikleri, Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her tarafta yabancı subay ve memurlar ile özel ajanlar faaliyette. Nihayet, konuşmamıza başlangıç olarak aldığımız tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da, İtilaf Devletleri'nin uygun bulması ile Yunan ordusu da İzmir'e çıkartılıyor. Bundan başka, memleketin her tarafında Hristiyan azınlıklar gizli veya açıkta kendi özel emel ve maksatlarını gerçekleştirmeye, devleti bir an önce çöktürmeye çalışıyorlar..."¹ tespitinde bulunmaktadır. Bütün bu olumsuz vaziyete rağmen Anadolu'da işgal devletlerine karşı Mustafa Kemal önderliğinde bir, beraber ve bütün olup Milli Mücadele verilip amaca ulaşılmıştır.

Milli Mücadele Mondros Ateşkes Anlaşmasının ardından işgallerin başlamasıyla Anadolu halkının canını, malını, namusunu korumak için topyekun bir istiklal mücadelesine girişmesiyle başlar. Bu mücadele başlangıçta düzeni ve nizamı olmayan gönüllülüğe dayalı bölgesel Kuvay-i Milliye adı verilen otantik direniş birlikleri ile olmuştur. Bölgesel direniş birlikleri (Cemiyetleri) 1919 yılı sonunda düzenli orduya dahil edilmiş böylelikle Milli Mücadele hedefine ulaşmıştır. Anadolu'da verilen milli mücadelede cephe savaşının yanı sıra cephelere savaş malzemesi taşımak, askerlerin temel ihtiyaçlarını (Yiyecek, içecek, giyecek) askerlere ulaştırmak da önemli olmuştur. Dönem şartlarında ulaşım güzergahları ve ulaşım vasıtaları gelişmemiş olduğundan mekkare alayları veya kağnılarla cepheye malzemeler taşınmıştır.

Anadolu halkı bir taraftan düşman işgallerine karşı kendi imkanlarıyla mücadele verirken İstanbul hükümeti de Anadolu'da işgal güçlerine karşı konulmaması için bölgelere emir göndermiştir². Hatta bu amaçla halkı sükûnete davet etmek için Nasihat heyetleri kurulup Anadolu ve Rumeli'ye gönderilmiştir³.

Anadolu'da işgallerin başlamasıyla canını malını namusunu ve istikbalini düşmana teslim etmeyi reddeden Türk Halkı çocuktan yaşlıya, okumuştan cahile, köylüden şehirliye, erkeğinden kadınına top yekun bir mücadeleye girişmiştir. Bu mücadele başlangıçta yöresel/bölgesel olsa da daha sonradan Mustafa Kemal'in önderliğinde milli bir ruha ve Milli Mücadeleye dönüşmüştür.

Bu mücadelenin başlangıcının 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'in Yunanlılar tarafından kan dökülerek, masum insanlar katledilerek işgal edilmesi oluşturmaktadır. Aslına bakılırsa 28 Mart 1919 tarihinde İtalyanlar müttefiklerinden ayrı bir politika izleyerek Antalya'yı bir oldu bitti ile işgal etmişlerdir. Ne var ki bu işgal girişimi kan dökmeden ve psikolojik politika ile olmuştur. Ancak, Yunanlıların Batı Anadolu'da uyguladıkları vahşet sayılabilecek işgal politikası Milli Mücadele'de hem milli şuur oluşturmuş hem de bu şuurun savunma noktasında harekete geçmesini sağlamıştır. Bu şuur ve harekete geçme ülke sathına dalga dalga yayılarak Mustafa Kemal Paşa önderliğinde top yekun milli mücadeleye dönüşmüştür. Bu mücadelede Anadolu'da Türk Kadının rolü ve üstlendiği görev çok önemlidir.

Milli Mücadele'de Kadın

Milli Mücadele'de Türk Kadını, Türk erkeği ile birlikte istiklal ve istikbali için mücadele vermiştir. Bu mücadele vatan savunmasında adeta kutsal bir yarışa dönüşmüştür. Türk Kadını özellikle cephe gerisinde görünmez kahramanlar olmuştur. Milli Mücadelede döneminde Türk kadınının mücadeleye katkısını dokuz başlıkta toplamak mümkündür. Bunlar:

¹ Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, Zeynep Korkmaz (Yay. Haz.), Ankara 2000, s.1.

² Mustafa Balcıoğlu, "Batı Anadolu'nun İşgali ve Kuvayı Milliye", *Millî Mücadele Tarihi-Makaleler*, Berna Türkdoğan (Yay. Haz.), Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 2002, s.40.

³ Bknz: Mevlüt Çelebi, *Heyet-i Nasiha, Anadolu ve Rumeli Nasihat Heyetleri*, Akademi Kitabevi, İzmir, 1992.

- ✓ İşgali Protesto eden Mitinglere katılmak
- ✓ Cemiyetler Kurmak
- ✓ Cepheye Silah taşımak
- ✓ Cephane İmalathanelerinde, Amale Taburlarında çalışmak
- ✓ Ordunun giyecek ve yiyecek yardımının sağlanmasında yardımcı olmak
- ✓ Yardım Toplamak
- ✓ Göçmenlere ve Kimsesizlere Yardımda Bulunmak
- ✓ İşgalleri Protesto Eden Mektup ve Telgraflar göndermek
- ✓ Savaşa katılmak.⁴

Türk Kadını savaş halinde özellikle; İşgalleri protesto için düzenlenen mitinglere katılmış, katılımları organize etmiş, padişaha, hükümete, yabancı devlet başkanları eşlerine Milli Mücadele'nin haklılığı ve işgallerin meşru zemine dayanmayıp haksız yere yapıldığını ispatlamak için protesto telgrafları çekmiş, ülke genelinde vilayetler noktasında yardım için cemiyetler şeklinde teşkilatlanma yoluna gitmiş, cepheye yaralılara bakmış, askere giyecek-yiyecek, çeşitli eşya temin etme, kağınlarla cepheye silâh ve erzak taşıma, cephe gerisinde, erkeklerden kalan işlerde ve tarlada çalışarak üretimi sürdürme, askere çorap, fanila vb. gibi, faaliyetlerde bulunmuştur⁵. Özellikle cephenin ihtiyacı olan malzemelerin taşınmasında Anadolu kadınlarının büyük rolü olmuştur.

Milli Mücadele Türk Milletinin her ferdi için ölüm kalım mücadelesi olmuştur. Türk kadını bu mücadelede vatani ve bağımsızlığı için canla başla çalışmaktan ve vatanını savunmaktan geri durmamıştır. Milli mücadele döneminde de aynı şekilde düşmanlara karşı şanlı milletimizin ve onun ordusunun vermiş olduğu mücadelede etkin rol oynamıştır. Cepheye mücadele edenler arasında Erzurumlu Kara Fatma (Fatma Seher Elden), Tayyar Rahmiye, Nezahat Onbaşı, Ayşe Çavuş, Binbaşı Ayşe, Melek Reşit Hanım, Tarsuslu Kara Fatma, Gördesli Makbule, Münevver Saime Hanım, Halime Çavuş (Kocabıyık), Klavuz Hatice, Mudurnulu Kara Fatma, Şerife Bacı Milli Mücadelede adı ön plana çıkmış kahraman Türk Kadınlarından sadece birkaçıdır⁶. Bu mücadelede Türk Kadını çok önemli rol üstlenmiş Milli Mücadele döneminde ağızdan ağıza yayılan "Ayşecikler, Fatmacıklar..." destanları oluşmuştur.

Milli Mücadeleye katkı için birçok dernek kurmuşlardır. Bu dernekler: Asri Kadınlar Cemiyeti, Hilal-i Ahmer Kadınlar Cemiyeti Kadınlar Merkezi, Müdafaa-i Hukuk Hanımlar Cemiyeti, Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, Bıçkı-Dikiş Yurdu Kadınlar Cemiyeti, Türk Çalıştırma Derneği, Türk Kadınlar Cemiyeti, Şehit Ailelerine Yardım Birliği, İstihlak-i Milli Kadınlar Cemiyeti, Alâşehir Türk Kadınları Cemiyeti, Kastamonu Hanımları Çalıştırma Derneği, Antalya Muavenet-i İctimaiye Cemiyeti Hayriyesi gibi İstanbul ve Anadolu'da Kadınların kurdukları birçok milli mücadeleye katkı birliği oluşturulmuş milli mücadelede etkin rol oynamışlardır⁷.

⁴ Leyla Kirkpınar, Kurtuluş Savaşında Türk Kadını, 7. Askeri Tarihi Semineri Bildirileri II., Genelkurmay Yayını, Ankara, 2001, s. 106-107. (105-113.); Ferhat Uyaniker, Milli Mücadelede Türk Kadını, Yayınlanmamış YL Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2007, s. 28.

⁵ Uyaniker, s. 27-28.

⁶ Bakınız: Döndü Çavdar, "Milli Mücadele'de Kahraman Türk Kadınları", *TÜRKTOB Dergisi*, Y.4, S. 16., Aralık 2015, s.62-65.; Ayşe Bilgin Yıldırım, "Milli Mücadele'de Aydın'ın Kadın Efeleri", *ACTA TURCICA*, Y. VI., S.2, Temmuz, 2014, s. 1-12.; Cemile Şahin ve Mustafa Şahin, "Osmanlı Son Dönemi İle Milli Mücadele Yıllarında Türk Kadınının Sosyal Siyasi ve Askeri Faaliyetleri", *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.2, 2003, s. 53-72.; Fevziye Abdullah Tansel, *İstiklal Harbinde Mücahit Kadınlarımız*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1991, s.25-54.; Şefika Kurnaz, "Milli Mücadele Döneminde Cepheye ve Basında Türk Kadını", *Kastamonu'da İlk Kadın Mitingleri*, 2004, Kastamonu s. 61-68. 2006 s.118., ve175-177.

Saime Hanım'ın (Ayoğlu) Milli Mücadele Dönemi Faaliyetleri:

Milli Mücadelede önemli katkıları olan Saime Ayoğlu 1896 yılında doğmuştur. Rüştüye ve ardından Fransız Mektebine gitmiştir. O zamanlarda kızların okuması pek hoş karşılanmadığından 14 yaşında eve mürebbiye çağrılmış mürebbiyeden ders görmüş dikiş ve Fransızca öğrenmiştir. Darulfünun hocalarından olan Mazhar Bey'den Edebiyat ve Felsefe dersleri almıştır. Müzüka-i Humayun hocalarından olan Cemal Bey'den müzik eğitimi almıştır. İyi derecede piyano, keman ve ud çalabilmeyi öğrenmiştir. Saime Hanım müziğe karşı ilgisini: "Babam Hasan Basri sarayda oparetör idi. Abdülhamit onu Diyarbakır'a sürdü. Orada Cemal Bey adında çok değerli bir musiki hocası vardı. Ondan dersler aldım. Musiki yönümü ona borçluyum" demektedir⁸.

Resim 1. Saime Hanım ve Ailesi
Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi (1 Temmuz 1972)

Saime Hanım iyi bir eğitim aldıktan sonra genç yaşta 1912 yılında Ferruh Niyazi Ayoğlu ile evlenmiştir. Ferruh Niyazi Ayoğlu Doktordur. Evlendikleri yıllarda Osmanlı Devleti Savaş içindedir. O dönemde Balkan Savaşları devam etmektedir. Ülke genelinde doktor yokluğu vardır. Bundan dolayı Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu Balkan Savaşları ardından Birinci Dünya Savaşında (Irak Cephesinde) görevlendirilmiştir. Dr. Ferruh Niyazi Bey bu görevlerine yalnız gitmiştir. Bu zamanda Saime Hanım Baba evinde kalmıştır⁹.

Ferruh Niyazi Ayoğlu savaşın ardından İstanbul'a dönmüştür. Bir mühlet sonra 17 Mayıs 1919 tarihinde Kastamonu'ya "Sıhhiye Müdürü" olarak atanmıştır¹⁰. Bu sırada İtalyanlar Antalya'yı işgal etmiştir. 15 Mayıs Tarihinde Yunanlılar İzmir'e asker çıkarmıştır¹¹. Yıllardan beri süren savaştan dolayı insanlar kıtlık ve yokluk içerisinde adeta kan ağlamaktadır. Ülke genelinde halk yoksulluk ve fakirlikten salgın hastalıklarla mücadele etmektedir.

⁸ Mustafa Baydar, *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1972. S. 4.

⁹ Mustafa Baydar, *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, 29 Haziran 1972. S. 4.

¹⁰ Ferruh Niyazi Ayoğlu, *Kurtuluşa, Cumhuriyete ve Sıtmaya Adanan Yürek: Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu'nun Anıları*, Zonguldak, 2008, s. 151-152.

¹¹ Orhan Çeltikçi, *Milli Mücadele Döneminde Antalya*, Antalya, 2015, s. 58.

Saime Hanım'ın (Ayoğlu) Milli Mücadele Dönemi Faaliyetleri:

Milli Mücadelede önemli katkıları olan Saime Ayoğlu 1896 yılında doğmuştur. Rüştüye ve ardından Fransız Mektebine gitmiştir. O zamanlarda kızların okuması pek hoş karşılanmadığından 14 yaşında eve mürebbiye çağrılmış mürebbiyeden ders görmüş dikiş ve Fransızca öğrenmiştir. Darülfünun hocalarından olan Mazhar Bey'den Edebiyat ve Felsefe dersleri almıştır. Müzika-i Humayun hocalarından olan Cemal Bey'den müzik eğitimi almıştır. İyi derecede piyano, keman ve ud çalabilmeyi öğrenmiştir. Saime Hanım müziğe karşı ilgisini: "Babam Hasan Basri sarayda oparetör idi. Abdülhamit onu Diyarbakır'a sürdü. Orada Cemal Bey adında çok değerli bir musiki hocası vardı. Ondan dersler aldım. Musiki yönümü ona borçluyum" demektedir⁸.

Resim 1. Saime Hanım ve Ailesi
Kaynak: Cumhuriyet Gazetesi (1 Temmuz 1972)

Saime Hanım iyi bir eğitim aldıktan sonra genç yaşta 1912 yılında Ferruh Niyazi Ayoğlu ile evlenmiştir. Ferruh Niyazi Ayoğlu Doktordur. Evlendikleri yıllarda Osmanlı Devleti Savaş içindedir. O dönemde Balkan Savaşları devam etmektedir. Ülke genelinde doktor yokluğu vardır. Bundan dolayı Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu Balkan Savaşları ardından Birinci Dünya Savaşında (Irak Cephesinde) görevlendirilmiştir. Dr. Ferruh Niyazi Bey bu görevlerine yalnız gitmiştir. Bu zamanda Saime Hanım Baba evinde kalmıştır⁹.

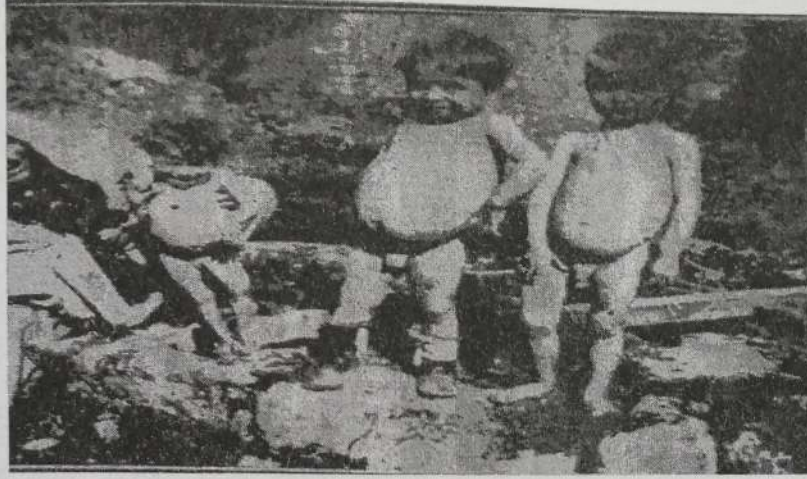
Ferruh Niyazi Ayoğlu savaşın ardından İstanbul'a dönmüştür. Bir mühlet sonra 17 Mayıs 1919 tarihinde Kastamonu'ya "Sıhhiye Müdürü" olarak atanmıştır¹⁰. Bu sırada İtalyanlar Antalya'yı işgal etmiştir. 15 Mayıs Tarihinde Yunanlılar İzmir'e asker çıkarmıştır¹¹. Yıllardan beri süren savaştan dolayı insanlar kıtlık ve yokluk içerisinde adeta kan ağlamaktadır. Ülke genelinde halk yoksulluk ve fakirlikten salgın hastalıklarla mücadele etmektedir.

⁸ Mustafa Baydar, *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluş Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1972. S. 4.

⁹ Mustafa Baydar, *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluş Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, 29 Haziran 1972. S. 4.

¹⁰ Ferruh Niyazi Ayoğlu, *Kurtuluş, Cumhuriyete ve Sıtmaya Adanan Yürek: Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu'nun Anıları*, Zonguldak, 2008, s. 151-152.

¹¹ Orhan Çeltikçi, *Milli Mücadele Döneminde Antalya*, Antalya, 2015, s. 58.

Resim 2. Milli Mücadele Dönemi Karnı şişmiş Sıtma Hastası Çocuklar.
Kaynak: Orhan Çeltikçi, Milli Mücadele Döneminde Antalya, s. 90.

Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu Kastamonu'da göreve başlar başlamaz Eşi Saime Hanım da Kastamonu ve çevresinde yörenin ileri gelenleri ile Milli Mücadele'ye destek için faaliyetlerde bulunmuştur. Saime Hanım vatanperver, milliyetperver bir Türk Kadınıdır. Kastamonu'ya gider gitmez orada gençler kulübünde faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. Gençlerin yetişmesi ve bilinçlenmesi için faaliyetler yürütmüştür¹².

Milli Mücadele Döneminde Sivas'ta bir Kuduz hastanesi açılmasına karar verilmiştir. Bu hastanenin açılması için Dr. Ferruh Bey memur edilmiştir. Bu görev için Eşi Dr.ç Ferruh Niyazi ile birlikte giden Saime Hanım bölgede sağlık hizmetleri için Kuduz¹³ hastanesinin açılması ve faaliyetleri için çaba sarf etmiş, hastane hizmetlerinde aktif görev yapmıştır¹⁴.

Dr. Ferruh Niyazi Bey Kastamonu'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin kurucusudur. Bir gün Saime Hanım Eşine; "Doktor bey biz de kadınlar olarak milli mücadeleye katkı sağlamak için Kadınlar Cemiyeti kurabilir miyiz?" diye sorunca. Dr. Ferruh Bey: "Hay hay elbette kurup çalışmalar yapabilirsiniz." Cevabını vermiştir. Bu konuşma üzerine Saime Hanım sık görüştüğü yakın arkadaşı olan Polis Müdürü Halil Bey'in Eşi Zekiye Hanım'a fikirlerini ve eşile konuşmasını anlatmıştır. Zekiye Hanım da Milli Mücadele'ye katkı sağlamak için kadınlar cemiyetinin vilayette kurulmasına sıcak bakmıştır. Bu fikir Vali Bey'e danışılmıştır. Vali Bey de memnuniyetle bu fikre sıcak bakmıştır. Böylece Kastamonu'da "Kastamonu Kadın Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" temelleri atılmıştır. Nihayet Kastamonu Müdafaa-i Hukuk Kadın Cemiyeti Ekim 1919 tarihinde cephedeki askerlere milli kuvvetlere yardım toplamak amacıyla kurulmuştur¹⁵.

Cemiyet Mevlevi Dergahı Postnişini Amil Çelebi'nin Eşi (Başkan), Zekiye Hanım (Polis Müdürünün Eşi), Saime Hanım Cemiyet Sekreteri (Sağlık Müdürünün Eşi), Kamuran Hanım (Defterdar Ferit Bey'in Eşi), İzbelizade Hafız Selma Hanım, Neyriye hanım (Reji Müdürü Ömer Beyin Kızı), Bedriye Hanım (Maarif Müdürü Talat Bey'in Eşi), Hafız Nebiye Hanım (Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti başkanı Şeyh Ziyaettin Efendinin Eşi) şeklinde oluşmuştur¹⁶. Cemiyet, vilayet

¹² Ayoğlu, s. 265.

¹³ O dönemde kuduz aşısı İstanbul dışında Anadolu'da yoktur. Bu aşığı İstanbul'dan genç bir vatansever hemşire Sivas'a getirebilmiştir.

¹⁴ Mustafa Baydar, *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, 29 Haziran 1972. S. 4.

¹⁵ Leyla Kaplan, "Milli Mücadele Dönemi Kadın Cemiyetleri", *Kastamonu'da İlk Kadın Mitinginin 75. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, Aralık, 1994, Kastamonu s. 105. (69-126.)

¹⁶ Nurettin Peker, *İstiklal Savaşı resim ve Vesikalarla İnebolu-Kastamonu Havalisi Deniz ve Kara Harekatı*, Gün Basımevi, İstanbul, 1955, s. 102.; Eski, s. 38-39.

ve çevresindeki etkinlikleriyle Milli Mücadeleye büyük katkı sağlamıştır. Cemiyetin faaliyetlerinde dönemin Kastamonu Valisi Cemal Bey ve Mevlevi Amil Çelebi'nin katkı ve destekleri olmuştur. Cemiyet öncelikle halkı işgallere karşı aydınlatma vazifesi yapmıştır. Bu bağlamda cemiyeti oluşturan Kadınlar, mahalle mahalle dolaşıp milli mücadelenin neden yapıldığını ve önemini anlatmış bu amaçla konferanslar, müsamereler, mitingler ve mevlitler tertip etmişlerdir.

Cemiyet cephe gerisinde cephede savaşan askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak için faaliyetler yürütmüştür. Yazışmalar ve protesto telgraflarıyla milli mücadeleye destek vermiştir. Bu eksende Milli mücadelenin haklılığı ve Anadolu'nun haksız yere işgal edildiği yabancı devlet adamları eşlerine mektuplar yazılarak, telgraflar çekilerek aktarılmaya çalışılmıştır. 10 Aralık 1919 tarihinde Kastamonu Kadın Kolları Cemiyeti Milli Mücadeleye destek için bir miting tertiplemiştir. Bu mitingde dinleyiciler ve konuşmacılar tümüyle kadınlardan oluşmuştur¹⁷. Cemiyet Adına Zekiye Hanım kürsüye çıkarak:

"Kardeşler, Hemşehriler!

Daha bir sene evvel kırımızı rengiyle başımızda dalgalanan ulu sancağımız görüyorsunuz ki siyahlara matemlere büründü. Muharebe meydanlarında vatan ve din uğruna binlerce evladımızı gömdükten sonra haktan adaletten bahseden Avrupalıların bir seneden beri yenildik diye başımıza açmadık felaket kalmadı.

Haktan en çok bahsedenler haksızlığın en büyüğünü yaptılar. Daha dün ak saçlı kadınlarımız, kundaktaki yavrularımız dindaşlarımız Yunan süngüsünden geçti. Her tarafı yüksek minarelerden beş vakitte ism-i celullah bağırılan Adanamız, Antalyamız ve ennihayet güzel Ayıntab, Maraş, Urfamız elimizden alınmak isteniyor.

Hanımlar!

Büyük felaketlerimiz önünde evlatlarımızın kardeşlerimizin kanıyla suladığımız yurtlarımızın işgaline, kardeşlerimizin felaketlerine susacak mıyız?

Hayır Hanımefendiler!

Mağlubuz, silahımız yok. Fakat göğsümüzde imanımız bütün dünyayı halk eden Allahımız var." şeklinde duygusal ve dini içerikli bir konuşma yapmıştır¹⁸. Miting sonrası Padişaha, sadrazama, ABD ve Fransa Cumhurbaşkanlarının eşlerine İngiltere ve İtalya Kraliçelerine ve Hindistan İmparatoriçesine Milli Mücadelenin haklılığı ve hukuksuz yere Anadolu'nun işgal edildiğine dair telgraflar çekilmiştir¹⁹.

Mustafa Kemal Atatürk Samsuna çıkmasının ardından geçtiği Amasya'da bir bildiri kaleme almıştır. Bildiride yurdun her yerinde müdafaa-i hukuk cemiyetlerinin Anadolu'da haksız yere gerçekleştirilen işgalleri protesto etmelerini istemiştir. Bu tamime istinaden Kastamonu'da kurulmuş olan Müdafaa-i Hukuk Kadın Kolları Cemiyeti adına Saime Hanım yabancı devlet kraliçeleri ve devlet adamı eşlerine ülkenin işgaliyle ilgi protesto mektupları kaleme alıp göndermiş, telgraflar çekmiştir. Kendi el yazısı ile kaleme aldığı telgrafın birinde:

"Türk Milletinin savaşlarda kadınlı erkekli can vermekte asla düşünmeyeceğini, eğer silah ve cephanemizin olmadığına ümit bağlanıyorsa düşmanları tırnaklarımızla boğacağımızı gerekirse toprağın üstünde şerefsiz yaşamaktansa toprağın altında kahramanca yatmayı tercih edeceğimizi bildiririz."

Kastamonu Vilayeti

Müdafaa-i Hukuk Kadın Cemiyeti Umumi Katibi

Saime Ferruh. Şeklinde etkileyici ve kararlı bir yazı kaleme almıştır. Bu telgraf Vali ile Saime Hanım arasında konuşma konusu olmuş Vali Bey: "Bu Protesto metninin altına imza atacak mısınız?" deyince Saime hanım hiç tereddüt etmeden: "Elbette atacağım." deyince Vali Bey: "İyi düşünün. Madalyonun bir de öbür yüzü var, eğer istiklal harbi kazanılmazsa sizi asarlar." demiştir. Bunun üzerine Saime Hanım: "Ya istiklal ya ölüm" diyerek kararlılığını

¹⁷ Eski, s. 34.

¹⁸ Açıklöz, 14 Aralık 1919, S. 25.

¹⁹ Eski, s. 40.

ve çevresindeki etkinlikleriyle Milli Mücadeleye büyük katkı sağlamıştır. Cemiyetin faaliyetlerinde dönemin Kastamonu Valisi Cemal Bey ve Mevlevi Amil Çelebi'nin katkı ve destekleri olmuştur. Cemiyet öncelikle halkı işgallere karşı aydınlatma vazifesi yapmıştır. Bu bağlamda cemiyeti oluşturan Kadınlar, mahalle mahalle dolaşıp milli mücadelenin neden yapıldığını ve önemini anlatmış bu amaçla konferanslar, müsamereler, mitingler ve mevlitler tertip etmişlerdir.

Cemiyet cephe gerisinde cephede savaşan askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak için faaliyetler yürütmüştür. Yazışmalar ve protesto telgraflarıyla milli mücadeleye destek vermiştir. Bu eksende Milli mücadelenin haklılığı ve Anadolu'nun haksız yere işgal edildiği yabancı devlet adamları eşlerine mektuplar yazılarak, telgraflar çekilerek aktarılmaya çalışılmıştır. 10 Aralık 1919 tarihinde Kastamonu Kadın Kolları Cemiyeti Milli Mücadeleye destek için bir miting tertiplemiştir. Bu mitingde dinleyiciler ve konuşmacılar tümüyle kadınlardan oluşmuştur¹⁷. Cemiyet Adına Zekiye Hanım kürsüye çıkarak:

"Kardeşler, Hemşehriler!

Daha bir sene evvel kırımızı rengiyle başımızda dalgalanan ulu sancağımız görüyorsunuz ki siyahlara matemlere büründü. Muharebe meydanlarında vatan ve din uğruna binlerce evladımızı gömdükten sonra haktan adaletten bahseden Avrupalıların bir seneden beri yenildik diye başımıza açmadık felaket kalmadı.

Haktan en çok bahsedenler haksızlığın en büyüğünü yaptılar. Daha dün ak saçlı kadınlarımız, kundaktaki yavrularımız dindaslarımız Yunan süngüsünden geçti. Her tarafı yüksek minarelerden beş vakitte ism-i celullah bağırılan Adanamız, Antalyamız ve ennihayet güzel Ayıntab, Maraş, Urfamız elimizden alınmak isteniyor.

Hanımlar!

Büyük felaketlerimiz önünde evlatlarımızın kardeşlerimizin kanyla suladığımız yurtlarımızın işgaline, kardeşlerimizin felaketlerine susacak mıyız?

Hayır Hanımefendiler!

Mağlubuz, silahımız yok. Fakat göğsümüzde imanımız bütün dünyayı halk eden Allahımız var." şeklinde duygusal ve dini içerikli bir konuşma yapmıştır¹⁸. Miting sonrası Padişaha, sadrazama, ABD ve Fransa Cumhurbaşkanlarının eşlerine İngiltere ve İtalya Kraliçelerine ve Hindistan İmparatoriçesine Milli Mücadelenin haklılığı ve hukuksuz yere Anadolu'nun işgal edildiğine dair telgraflar çekilmiştir¹⁹.

Mustafa Kemal Atatürk Samsuna çıkmasının ardından geçtiği Amasya'da bir bildiri kaleme almıştır. Bildiride yurdun her yerinde müdafaa-i hukuk cemiyetlerinin Anadolu'da haksız yere gerçekleştirilen işgalleri protesto etmelerini istemiştir. Bu tamime istinaden Kastamonu'da kurulmuş olan Müdafaa-i Hukuk Kadın Kolları Cemiyeti adına Saime Hanım yabancı devlet kraliçeleri ve devlet adamı eşlerine ülkenin işgaliyle ilgi protesto mektupları kaleme alıp göndermiş, telgraflar çekmiştir. Kendi el yazısı ile kaleme aldığı telgrafın birinde:

"Türk Milletinin savaşlarda kadınlı erkekli can vermekte asla düşünmeyeceğini, eğer silah ve cephanemizin olmadığına ümit bağlanıyorsa düşmanları tırnaklarımızla boğacağımızı gerekirse toprağın üstünde şerefsiz yaşamaktansa toprağın altında kahramanca yatmayı tercih edeceğimizi bildiririz."

Kastamonu Vilayeti

Müdafaa-i Hukuk Kadın Cemiyeti Umumi Katibi

Saime Ferruh. Şeklinde etkileyici ve kararlı bir yazı kaleme almıştır. Bu telgraf Vali ile

Saime Hanım arasında konuşma konusu olmuş Vali Bey: "Bu Protesto metninin altına imza atacak mısınız?" deyince Saime hanım hiç tereddüt etmeden: "Elbette atacağım." deyince Vali Bey: "İyi düşünün. Madalyonun bir de öbür yüzü var, eğer istiklal harbi kazanılamazsa sizi asarlar." demiştir. Bunun üzerine Saime Hanım: "Ya istiklal ya ölüm" diyerek kararlılığını

¹⁷ Eski, s. 34.

¹⁸ Açığsöz, 14 Aralık 1919, S. 25.

¹⁹ Eski, s. 40.

bildirmiştir²⁰. Saime Hanım Protesto mektuplarının genelde Fransızca olarak kaleme alındığını beyan etmektedir²¹.

Kastamonu Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, cephede askerlerin ihtiyaçları için askerlere giysi dikerek ihtiyaçlarını tedarik etmiş, ayrıca şehirde dikiş bilenler dikiş dikerek Milli Mücadeleye katkı sağlamışlardır. Kastamonu'da yaşayan hanımlar Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti yararına sinema gösterisi düzenlemişlerdir. Bu bağlamda bilet satarak milli mücadele için maddi katkı sağlamışlardır²².

Kastamonu Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin tertibiyle musiki müsamesesi düzenlenmiş etkinlikte toplanan 165 lira İzmir ve Maraş'a yardım için gönderilmiştir²³.

15 Ocak 1920 günü Nasrullah Meydanı'nda erkekler işgalleri telin mitingi yapmışlardır. Bu mitingin ardından Kastamonu Kadınları aynı gün Kız Öğretmen Okulu'nda toplanıp İngiltere Başbakanı Lloyd George'un yaptığı İstanbul ve Boğazların uluslararası bir hale getirileceği ve Türk hükümetinin yeni merkezinin Anadolu'da olacağına ilişkin sözlerini protesto etmişlerdir. Kastamonu kadınları bir protesto metni hazırlayıp bu metni bir telgrafla Antalya'daki İtalyan Konsolosluğu aracılığıyla göndermişlerdir. Metinde "Türk milletinin kadınlı-erkekli savaşlarda can vermekte asla düşünmeyeceğini, eğer silâh ve cephanelerinin bulunmadığına ümit bağlanıyorsa düşmanlarını tırnakları ile boğacaklarını, gerekirse toprağın üstünde şerefsiz yaşamaktansa toprağın altında kahramanca yatmayı bileceklerini"²⁴ vurgulamışlardır.

Nasrullah Camisinde Kadın hafızlara Mevlit okutulmuş, cami hınca hınç dolmuştur. Mevlidin ardından Müdafaa-i Hukuk Kadın Kolları adına konuşan Saime Hanım tıpkı bir hocanın vaazına benzeyen bir eda ile vatanın geçirdiği tehlikeyi ve kadınlara düşen görevi anlatarak para yardımı yapmalarını istemiştir. Camideki kadınlar kollarındaki bilezikleri parmaklarındaki yüzükleri ceplerindeki paraları vermişlerdir. Verilen yardımlar Cephelere ulaştırılmıştır²⁵.

Saime Ayoğlu Milli Mücadele döneminde Kastamonu'da tanık olduğu bir olayı şöyle anlatmaktadır: 1921 yılının şubat ayı çok çetin kış ayı olmuştur. Bu esnada cepheye erzak götürmek için destan yazan kadınlardan biri karda, tipide Kastamonu kışlasının önüne kadar gelebilmiş ve orda kalakalmıştır. Sabahleyin kar örtüsü altında belli belirsiz görünen bir kahraman Türk kadınıdır. Garnizondan belli belirsiz görülen Kağı ve arabaya askerler hemen müdahale etmişlerdir. Askerler gördükleri manzara karşısında donakalmışlardır. Milli Mücadeleye hizmet yolunda donarak şehit düşmüş nice isimsiz kahramanlardan biri olan Türk kadını derhal kaldırmışlardır. Mıntıka müfettişi Cemil Bey ve Beşiktaşlı Rifat Çavuş bu manzaraya şahit olunca gözyaşlarını tutamamışlardır. Şehit kadının kahraman eli arabanın üzerindeki çulun üzerindedir. Altta ses geldiğini duyan Cemil ve Rifat çavuşlar arabanın üzerindeki çulu kaldırıncı altında otların arasına sarılı meme için ağlayan küçük bir kız bebek görürler. Manzara karşısında keder bir kat daha artmıştır. Garnizon komutanı olayı duyar, olay mahallinde bir dakikalık saygı duruşu yaptırır. Olay üzerine garnizon komutanı Osman Bey şu konuşmayı yapar: "Türk Kadını dünyada misli bulunmayan kahraman bir anadır. Arkadaşlar milli mücadelemizi kazanacağımızın en büyük delili işte önümüzde yatan biri diri diğeri şehit iki varlık ve benzerleridir"²⁶. Kurtuluş savaşında vatan uğruna ölmekten çekinmeyen Türk kadınları kadın haklarının çoğundan yoksun olsalar da vatan millet sevgisinden, istiklal aşkıdan, şeref ve haysiyet duygusundan yoksun değillerdi. Bu yüce

²⁰Mustafa Baydar, Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını", Cumhuriyet Gazetesi, 30 Haziran 1972, S. 4.

²¹Mustafa Baydar, Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını", Cumhuriyet Gazetesi, 30 Haziran 1972, S. 4.

²²Eski, s.132.

²³Kaplan, 108.

²⁴Nurettin Peker, 1918-1923 İstiklâl Savaşı'nın Vesika ve Resimleri, İnönü, Sakarya, Dumlupınar Zaferlerini Sağlayan İnebolu ve Kastamonu Havalisi Deniz ve Kara Harekâtı Hatıralar, Gün Basımevi, İstanbul 1955, s.124-125.

²⁵Ayoğlu, s. 186.

²⁶Mustafa Nurettin Peker, İstiklâl Savaşı, 1955. ; Kastamonu 1973 İl Yıllığı, Ankara 1973, s.16-17.

değerlerle dopdolu olan Türk kadını milli mücadelenin temelini harç olarak çoğu zaman canlarını katmışlardır.

Saime Hanım anılarında bir başka tanık olduğu olayı şöyle anlatmaktadır: "Bir gün Mevlevi dergahında bize ayrılan yerde oturuyoruz. O gün nöbet sırası benimdi. Kapı tık tık etti. Bir bey ve yanında çarşafli bir kadın. Benim de başımda namaz örtüsü var. Buyrun dedim. Ben Tephir memuru Ziya. Yanımdaki de kızım Hatice dedi. "Ne istiyorsun kızım" demeye varmadı. Başında büyük bir sepet başka birisi içeri girdi. Bu Hatice dedi ki nikah oldum yarın akşam evleneceğiz. Fakat bayraklarımız siyahken, vatanımızı düşman işgal etmişken, gelinlik giyemem, tel duvak takamam. Gelinliğimi tel duvağımı ve bana takılan altınları Müdafaa-i Hukuk Kadın Cemiyetine bağışlıyorum dedi. Ben de o sırmalı bohçayı gözüm yaşararak aldım." der²⁷. Saime Hanımın tanık olup aktardığı bu olay da Milli Mücadelede Kadın Ruhu açısından önemlidir.

Saime Hanım dikiş dersi almış olduğundan Milli Mücadele için evini adeta dikiş atölyesi haline getirmiştir. Vilayette 38 Makine ile gece gündüz Ordunun ihtiyaçları için giyecek dikmişlerdir. Dikilen elbise ve ihtiyaçlar Hilal-ı Ahmer cemiyetine verilmiş oradan da ordunun ihtiyaçları için sevk edilmiştir²⁸.

Saime Hanım Milli Mücadele'de giyecek yardımları için vali konağı salonunu dikim yeri yapmıştır. Bir ermeni aşçısı vardır. Sabah gelip akşam gitmektedir. O gün misafirleri olduğu için aşçıyı erken bırakmamıştır. Bir ara aşçı hanım, Saime hanıma; "Hanım sizi aşağıdan biri çağırıyor" demiştir. Kim diye sorduğunda bir erkek demiştir. Saime hanım lambayı eline alıp aşağı inip adama kim olduğunu sormuştur. Adam da bekçi olduğunu söyleyip yanındaki kadını işaret etmiştir. Kadının kucağında bir ölmüş çocuk vardır. Saime Hanım "Gel bakayım bacım buraya" deyip kadını içeri almıştır. Kadın anlatmaya başlamıştır: "Kağrı ile mermi taşıyorduk. Çocuk da arkamda idi. Yanımdakiler çocuğu yorgana saralım da fişeklerin olduğu yerde dursun dediler. Sardım yorgana koydum yürürken de bakayım dedim. Aradan kıza zaman geçtikten sonra baktım çocuk donmuş. Geçtiğimiz yer buraya yakındı bekçi de beni buraya getirdi demiştir.. Saime Hanım olay karşısında duygulanmıştır. Ölmüş çocuğu alıp İmama camiye koyması için göndermiş, kadını misafir etmiştir. Ve ertesi gün Kadın Kolları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından çocuk defnedilir²⁹. Saime Hanım tarafından aktarılan bu olay da Milli Mücadele'de Türk Kadınının üstlendiği kutsal role örnektir.

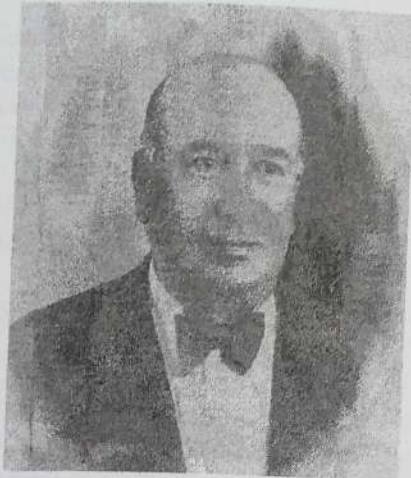
Saime Hanım ayrıca köylere gidilip milli mücadele için yardım toplamaya yardımcı olmuştur. Tabi o dönemde kadınlar tek başına yolculuk yapmadıkları için mutlaka yanlarına jandarma, sıhhat memuru ya da erkek öğretmenler verilmiştir. Ayrıca erkekler bir arabada kadınlar bir arabada gidecekleri yerlere gitmişlerdir. Gidilen yerde kapıyı erkek çalamaz kadının çalması esastır. Köylere gidilmiş kapı kapı dolaşmış yün istenilmiş, milli mücadele anlatılmıştır. Köylerden malzemeler toplanmıştır. Saime Hanımın evinde toplanan yünler bir taraftan işlenirken diğer yandan kumaşlar dikilmektedir. Bir gün kapı açılır ihtiyar seksenlik bir kadın içeri girer. "Duydum ki düşmana karşı savaşan askerlerimiz için yardım topluyor iş yapıyor musunuz. Ben de görev almak istiyorum" der. Saime Hanım kadına yaşlı olduğunu söyleyince kadın olsun der yine de iş istiyorum. Saime Hanım da "O zaman der git beş vakit bizim için dua et" der...Kadın sevinerek gitmiştir³⁰.

²⁷ Ayoğlu, s. 268.

²⁸ Mustafa Baydar, Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını", Cumhuriyet Gazetesi, 1 Temmuz 1972, S. 4.

²⁹ Ayoğlu, s. 269.

³⁰ Ayoğlu, s. 269.

Resim 3. Dr. Ferruh Niyazi ve Saime Hanım (1972)

Kaynak: 1. Resim Ferruh Niyazi Ayoğlu Arşivi(Torunu) Kaynak 2. Resim. 28 Haziran 1972 Cumhuriyet Gazetesi

Saime Hanım Milli Mücadele döneminde Vilayetin her türlü olanağından yararlanmaya çalışmıştır. Köylerden toplanan yünler kirlidir. Bu yünlerin temizletilip kurutulması da oldukça meşakkatlidir. Bunun çözümü için vilayetteki hamamlardan yararlanmıştır. O dönemde Kastamonu'da 6 hamam vardır. Hamamlarda tellaklar eliyle kirli yünleri yıkatmış, köylülere bu yünleri ip yaptırtıp çorap ördürmüş ve Hilal-i Ahmer Cemiyeti aracılığı ile cepheye göndermiştir³¹.

Saime Hanım Milli Mücadele'den sonra Antalya'ya yerleşmiş orada Emine Kadıgil ile birlikte Türk Kadınlar Cemiyetini kurmuş faaliyetlerini Antalya'da sürdürmüştür. Atatürk Antalya'ya geldiğinde Afet Hanım'a milli bir kıyafet alınmasını istemiş bu görev de Saime Hanıma verilmiştir. Bu görevi yerine getiren Saime Hanım'a Atatürk tarafından teşekkür telgrafı çekilmiştir³². Saime Hanım olayı şöyle anlatır: "Paşa Antalya'ya geldiğinde Afet Hanım için milli bir elbise talep eder. O gün de eşim Elmalı'da çalıştığı için Elmalı'dan bir heyetle paşayı karşılamaya giderler. Paşanın talep ettiği milli kıyafet işini bana havale ederler. Afet Hanım'ın ilkokul ve rüştüye dönemi babasının orman müdürü olmasından dolayı Elmalıda³³ geçmiştir. Elmalı'nın de üç etekleri meşhurdur. Ben de Elmalılı Hakkı Hafızın eşinden Üç etek bulup masrafını vererek temin ettim (200-300 Lira) Bir de sırmalı çepken istenmişti onu da temin edip ulaştırdım." demektedir³⁴.

Görüldüğü gibi Saime Hanım Milli Mücadele'de birçok Türk Kadını gibi önemli rol oynamış, milli mücadeleye katkı sağlamıştır.

SONUÇ

Sıradan düşünenlerin bir türlü inanamadıkları Milli mücadelemizi başarıya ulaştıran en büyük etken Anadolu insanının birlik ve beraberlik içerisinde hareket etmesi olmuştur. Bu birlik ve beraberliğin en önemli paydalarından biri de Anadolu da Türk Kadınıdır.

Anadolu'da Türk Kadını Milli Mücadelenin kazanılması için cephede ve özellikle de cephe gerisinde mücadeleye her türlü katkı ve desteği sağlayarak sayısız destanın kahramanı olmuştur.

Saime Hanım da Milli Mücadele döneminde destan yazan sayısız Türk Kadın Kahramanlardan biridir. Saime Hanım'ın iyi bir eğitim almış olması, eşinin doktor olması, vatansever biri olmuş olması Milli Mücadele'ye katkısını arttırmıştır. Saime Hanım'ın özellikle Kastamonu'da Kadın Kolları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kurulmasına önderlik etmesi, cemiyetin faaliyetlerinde etkin rol alması Kastamonu ve Milli Mücadele için çok değerli

³¹ Ayoğlu, s. 269.

³² Mustafa Baydar, Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluş Savaşında Türk Kadını", Cumhuriyet Gazetesi, 2 Temmuz 1972. S. 4.

³³ Antalya'nın ilçesi.

³⁴ Baydar, S. 4.

olmuştur. Yaptığı konuşmalar, askeri ihtiyaçlar için köylerden malzeme toplaması, köylerde halkı işgallere karşı aydınlatması, dikiş eğitimi almasından dolayı evinde milli mücadele için giyecek ihtiyaçlarına katkı sağlaması çok önemli görevlerinden olmuştur. Saime Hanım halkın içinde halka birlikte Milli Mücadele'nin amacına ulaşması için el ele hareket etmiştir.

KAYNAKÇA

- ATATÜRK, M. K., (2000), *Nutuk*, Zeynep Korkmaz (Yay. Haz.), Atatürk Araştırma Merkezi Yay, Ankara.
- AYOĞLU, F. N., (2008), *Kurtuluşa, Cumhuriyete ve Sıtmaya Adanan Yürek: Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu'nun Anıları*, Zonguldak.
- AÇIKSÖZ Gazetesi, 14 Aralık 1919, S. 25.
- BALCIOĞLU, M., (2002) "Batı Anadolu'nun İşgali ve Kuvayı Millîye", *Millî Mücadele Tarihi-Makaleler*, Berna Türkdoğan (Yay. Haz.), Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara.
- BAYDAR, M., (28 Haziran 1972), *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, S. 4.
- BAYDAR, M., (29 Haziran 1972), *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, S. 4.
- BAYDAR, M., (30 Haziran 1972), *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, S. 4.
- BAYDAR, M., (1 Temmuz 1972), *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, S. 4.
- BAYDAR, M., (2 Temmuz 1972), *Saime Ayoğlu ile Raportaj "Kurtuluşa Savaşında Türk Kadını"*, Cumhuriyet Gazetesi, S. 4.
- ÇAVDAR, D., (2015), "Milli Mücadele'de Kahraman Türk Kadınları", *TÜRKTOB Dergisi*, Y.4, S. 16., s.62-65.
- ÇELEBİ, M., (1992), *Heyet-i Nasiha, Anadolu ve Rumeli Nasihat Heyetleri*, Akademi Kitabevi, İzmir.
- ÇELTİKÇİ, O., (2015), *Milli Mücadele Döneminde Antalya*, Antalya Büyükşehir Belediyesi Yayını, Antalya.
- ESKİ, M., (1994), "İlk Kadın Mitingi", *Kastamonu'da İlk kadın Mitinginin 75. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, Kastamonu, s. 33-46.
- KAPLAN, L. (1994), "Milli Mücadele Dönemi Kadın Cemiyetleri", *Kastamonu'da İlk Kadın Mitinginin 75. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, Kastamonu 69-126.
- Kastamonu 1973 İl Yıllığı, Ankara 1973.
- KIRKPINAR, L. (2001), "Kurtuluş Savaşında Türk Kadını", *7. Askeri Tarihi Semineri Bildirileri II*, Genelkurmay Yayını, Ankara, 105-113.
- KURNAZ, Ş. (1994) "Milli Mücadele Döneminde Cephede ve Basında Türk Kadını", *Kastamonu'da İlk Kadın Mitinginin 75. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, , Kastamonu, s. 61-68.
- PEKER, M. N. (1955), *İstiklal Savaşı Resim ve Vesikalarla İnebolu-Kastamonu Havalisi Deniz ve Kara Harekatı*, Gün Basımevi, İstanbul.
- PEKER, M. N., (1955), *İstiklal Savaşı*, Yeri Belirtilmemiş.
- SARIHAN, Z., (2006), *Kurtuluş Savaşı Kadınları*, Cumhuriyet Kadınları Derneği, Ankara.
- ŞAHİN C. ve ŞAHİN M., (2003), Mustafa, "Osmanlı Son Dönemi İle Milli Mücadele Yıllarında Türk Kadınının Sosyal Siyasi ve Askeri Faaliyetleri", *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.2, s. 53-72.
- TANSEL, F. A., (1991), *İstiklal Harbinde Mücahit Kadınlarımız*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- UYANIKER, F., (2007) "Milli Mücadelede Türk Kadını", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- YILDIRIM, A. B., (Temmuz, 2014) "Milli Mücadele'de Aydın'ın Kadın Efeleri", *ACTA TURCICA*, Y.VI., S.2, s.1-12.